

Пазар на жилища в България | H1 2010

ПРЕГЛЕД НА ЖИЛИЩНИЯ ПАЗАР

Жилищният пазар в България продължава да бъде свит. Има повече запитвания от 2009 г., но за разлика от годините на бума 2007-2008 г., купувачите вече са по-взискателни и процесът на сключване на сделки отнема повече време. Средните цени за България са намалели с около 3% през първата половина на 2010 г., и с около 10% на годишна база, които е сигурен признак, че темпът на спад се забавя. За София и по-големите регионални центрове като Пловдив, Варна, Бургас, Русе, Стара Загора и Плевен спадът в продажните цени дори надвишава 10% на годишна база.

Проблемът с голямата наличност обаче остава на дневен ред. Продажбите на зелено спряха напълно през последните две години, въпреки големите отстъпки, които се предлагат. Това, заедно с отслабеното търсене през последните 18 месеца се е отразило значително върху предприемачите и строителна дейност се е свила с над 30%.

Според данни на Националния Статистически Институт (НСИ) индексът на строителната продукция през второто тримесечие на 2010 г. се е понижил с около 22.5% на годишна база, а издадените разрешителни за строеж на жилищни сгради за първите три месеца на 2010 г. са с близо 33% по-малко от същия период на 2009 г., като при повечето големи градове спадът е дори по-голям. Друга тенденция, която се забелязва през последната година е, че проектите за нови сгради са с по-малък брой и по-малки като площ жилища.

Най-окуражаващият фактор за пазара е подобрението в условията за получаване на ипотечни кредитите отпускани от банките, както и в техните размери. Докато преди година финансовите институции бяха много консервативни, сега са по-склонни да отпускат до 80%-90% от пазарната цена на обезпечението. През тази година банките станаха по-гъвкави и по отношение на разсрочване и рефинансиране на вече съществуващи кредити.

Ключови икономически индикатори 2006 – H1 2010

Макроикономически показател	2006	2007	2008	2009	H1 2010*
Изменение на БВП (%)	6.3	6.2	6.0	-5.0	-1.5
Индекс на потребителските цени (%)	6.5	12.5	7.8	0.6	1.0
Основен лихвен процент (%)	2.69	3.93	5.12	2.40	0.18
Текуща сметка (% от БВП)	-18.4	-26.8	-24.0	-9.4	-1.8
Търговско салдо (% от БВП)	-22.0	-25.1	-25.2	-12.1	-4.0
ПЧИ (% от БВП)	24.7	31.3	19.6	9.5	1.0
Средни цени на жилища (€ / кв м)**	462.2	622.2	695.1	512.2	496.6
Безработица (%)	9.1	6.9	6.3	9.1	9.3
Средна месечна заплата (€)	184	220	279	302	325

Източник: НСИ, БНБ

* или последни налични данни (предварителни)

** Апартаменти в регионални центрове (без ново строителство)

Пазарни тенденции

- *Стартирането на нови проекти продължава да се забавя, макар че някои строителни предприемачи успяват да предоговорят кредитите си и да завършат проектите, които са започнали*
- *В положителен аспект трябва да посочим, че финансовите институции подобриха условията си по отпускане на нови ипотечни кредити и предоговаряне на съществуващи*
- *Предлагането на жилища от банки и частни съдебни изпълнители все още не се отразява съществено върху пазара, тъй като стойността на обезпечението често е по-голяма от пазарната му цена в момента и кредиторите не са склонни да продават на загуба*
- *Търсенето на жилища се е свило значително и купувачите търсят предимно малки (1- и 2-стайни) апартаменти в София и по-големите градове на страната*
- *Средните офертни пазарни цени на жилищни имоти в България продължават да падат, но се забелязва трайна тенденция (вече трето тримесечие) за забавяне на този спад и постепенно стабилизиране на цените*

Новозавършени жилища в България – 2005-2010 г.

Източник: НСИ

Избрани жилищни проекти завършени през 2010 г.

Проект	Жилищна площ	Дата на завършване
Жилищен комплекс "Хаджи Димитър"	11,000	Q3 2010
Каса Гранде Витоша	10,000	Q3 2010
Комплекс "Сите Жарден"	21,000	Q2 2010
Комплекс "София Хаус"	5,200	Q1 2010
Каса Рива	3,000	Q1 2010

Източник: Елта консулт

Жилищен комплекс Каса Вива, кв. Изток

Източник: Елта консулт

ПРЕДЛАГАНЕ

Спадът в строителната продукция се усеща особено силно при жилищните сгради. По предварителни данни на НСИ новопостроените жилищни сгради в страната през първото тримесечие на 2010 г. са 19% по-малко от съответния период на 2009 г., а площта им е с 27,4% по-малко на годишна база. Това се дължи до голяма степен на факта, че предприемачите са затруднени при стартирането на нови проекти поради по-слабото търсене и недостатъчното финансиране.

В положителен аспект обаче трябва да отбележим, че банките стават все по-гъвкави и голям брой проекти, които бяха замразени през 2009 г. получиха свежо финансиране и може да се очаква да бъдат завършени в скоро време. Освен това предприемачите и инвеститорите станаха по-отворени към най-различни отстъпки с цел привличане на потенциални клиенти.

Макар че размерът на лошите кредити продължава да се увеличава, предлагането на ипотекирани жилища от банки и частни съдебни изпълнители все още не се отразява значително върху пазара и в частност върху цените. Това се дължи на факта, че повечето от тези имоти са били ипотекирани преди 2-3 години, когато цените бяха все още високи и често стойността на обезпечението е по-голяма пазарната цена в момента.

ТЪРСЕНЕ

За разлика от 2009 г. в началото на 2010 г. се забелязва известно раздвижване на жилищния пазар, особено в София и големите градове. Броят на сделките се увеличи в резултат на по-изгодните оферти и на ръста в кредитирането. Търсенето е фокусирано главно върху жилища с по-малка квадратура предвид тяхната по-ниска крайна цена.

Интерес към имоти от по-висок клас все още има, но в по-малка степен. Икономическата криза оказва голямо влияние върху всички слоеве на обществото и потенциалните купувачи на луксозни имоти често отлагат тези покупки за по-сигурни времена.

За разлика от преди две години купувачите трудно се решават на рискови покупки на жилища без Акт 16, което в повечето случаи е и едно от изискванията на банките при кредитиране. Най-бързите продажби стават при нива под € 50 000 за малко жилище и под € 90 000 за 3-стайни нови апартаменти.

Доста голям спад отбелязва търсенето с инвестиционна цел. След като наемите на жилищата се понижиха средно с 15%-20% за последната година и половина, в момента инвеститорите са привлечени предимно от значително подценени имоти с цел по-добра възвращаемост на инвестициите.

Търсенето на еднофамилни къщи също е доста ограничено – клиентите се фокусират предимно в оферти до € 200-220 000. По-скъпите, луксозни имоти имат значително по-дълъг период на продажба поради намалелия брой купувачи.

Пазарът на ваканционни имоти (втори жилища) претърпява сериозни трусове – прекомерното застрояване и лошата инфраструктура оказва допълнителен натиск върху цените. В зависимост от местоположението и качеството им обаче има голямо разнообразие в цените. Интерес все още има, предимно от граждани на бившия съветски съюз, но предлагането в момента превишава в пъти търсенето на подобни имоти.

ПРОДАЖНИ ЦЕНИ

За първата половина на 2010 г. цените на жилищата в страната бележат по-малък спад в сравнение в същия период на 2009 г. При ofertните цени в големите градове намалението е дори още по-незначително понеже голяма част от предприемачите са по-склонни да правят отстъпки при проявен реален интерес от купувач, а не да свалят цените безкрайно.

В София най-голям спад има при ofertните цени в големите жилищни комплекси извън централната част на града. Новоизграждащите се квартали в южната част на столицата също загубиха привлекателността си до известна степен поради презастрояване и лоша инфраструктура. Понижен интерес се забелязва и към някои райони в идеалния център в следствие на проблемите с трафика и паркирането. Най-малко е намалението на средните ofertни цени в престижните райони в широкия център, като Изток, Лозенец и Иван Вазов.

Най-ниски са цените на апартаменти в крайните северни и западни квартали на столицата: за такива в строеж на фаза преди Акт 14 - под € 500 на кв. м, а за завършени жилища – около € 550-600 на кв. м. Старите жилища в централната част на града също паднаха до € 1000-1200 на кв. м, но предлагането на качествени имоти там е традиционно ограничено. На подобни нива около € 1000-1100 на кв. м вече има предлагане и в престижните квартали на София – Лозенец, Иван Вазов, Изток, Изгрев, Гео Милев – но при площ от над 90 кв. м крайната сума прави трудна реализацията на такива сделки.

НАЕМИ

Поради голямото предлагане (много имоти купени с инвестиционна цел и завършени наскоро излязоха на пазара), наемите на жилища в столицата паднаха средно с около 10% за първото полугодие. Търсенето на апартаменти под наем е ограничено предимно до по-малки апартаменти в по-нисък ценови клас. Средните ofertни наемни цени в София варират между € 2,5 и € 5,5 на кв. м на месец в зависимост от тяхното местоположение.

Най-засегнато е търсенето на луксозни имоти под наем – в следствие на икономическата криза броят на чуждите граждани работещи в България, които са основния двигател в сегмента, намален, а често и бюджетите, които компаниите отпускат са по-малки. Освен това на пазара излязоха фирми специализирани в предлагането на комплексни услуги по отдаване под наем на обзаведени апартаменти, включващи управление и поддръжка на имотите, което допълнително увеличава конкуренцията.

ПРЕГЛЕД И ПРОГНОЗА

Към средата на 2010 г. се забелязва известно стабилизиране или поне забавяне на спада в цените на жилищата в големите градове на страната. Условието за ипотечно кредитиране също се подобриха през първите шест месеца, което играе голяма роля за увеличаването на броя сделки и тяхното по-бързо реализиране.

По данни на НСИ средните пазарни цени на жилищата в страната са паднали с 31% за последните две години. В София спадът за същия период е близо 37% до около € 800 на кв. м. Въпреки че бяха изразени известни опасения, че

Средни цени на апартаменти по райони в София

Източник: Елта консулт

Средни наеми на апартаменти по райони в София

Източник: Елта консулт

Бележка:

- Широк център** включва кварталите Изток, Иван Вазов и Лозенец;
- Южни райони** включват кварталите Бояна, Драгалевци, Манастирски ливади, Бъкстон, Борово и Витоша;
- Източни райони** включват кварталите Младост, Дружба, Дървеница и Студентски град;
- Западни райони** включват кварталите Люлин, Обеля, Надежда, Красна поляна и Западен парк.

Жилищен комплекс Ботаника, кв. Драгалевци

Източник: Елта консулт

Пазар на жилища в България | Н1 2010

БЕЛЕЖКИ

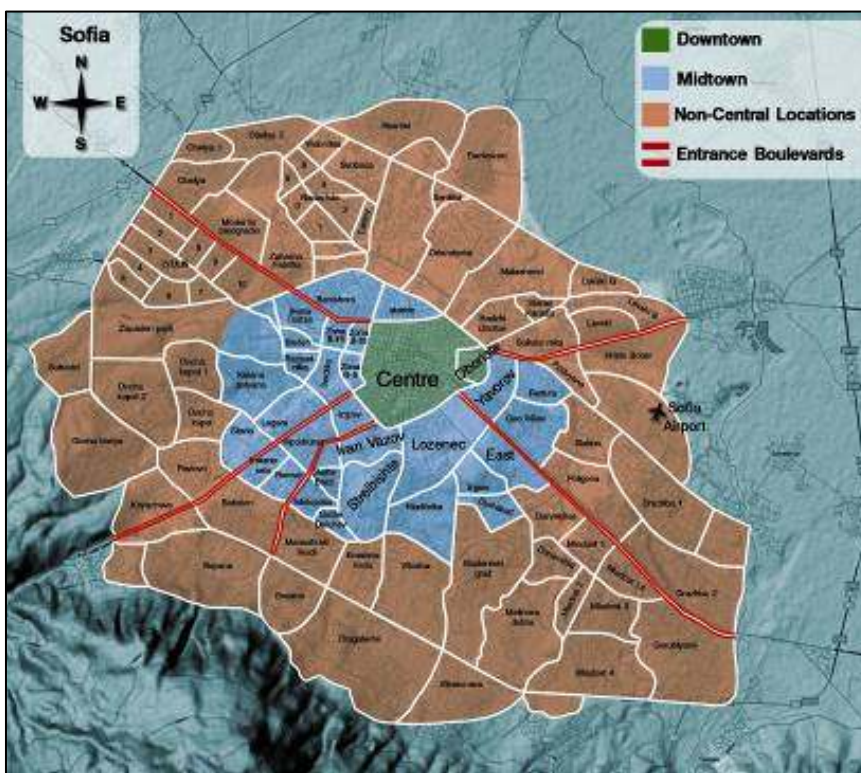
Площи: Цитираните стойности се отнасят за Разгъната Застроена Площ (РЗП).

Предварителни продажби: Продажба на жилищни единици преди началото или в ранните етапи на строителството.

ръстът на лошите кредити в страната и обявените в следствие на това за продажба имоти ще доведат до още по-голям срив в цените, този сценарий изглежда малко вероятен в момента.

До края на годината очакваме стабилизирането на цените в големите градове да стане още по-ясно изразено и през следващите 1-2 години да видим плавен ръст в средните цени. Тази тенденция обаче няма да е повсеместна, и проектите с добра архитектура, осигуряващи по-добро качество на живот ще бъдат по-успешни.

Карта на районите в София

За допълнителна информация относно Пазара на Жилища в България се обърнете към:
Отдел Пазарни проучвания | Елта консулт АД

Бул. Княз Ал. Дондуков № 13
 1000 София, България
 Тел + 359 2 987 7647
 Факс + 359 2 462 7322

Жана Тепешанова
 Директор Жилищен Отдел
jana.tepeshanova@eltaconsult.com

Максим Жиански
 Пазарен Анализатор
maxim.jianski@eltaconsult.com